

HOTĂRÂREA CURȚII
28 ianuarie 1986¹

**Compagnie française de l'azote (Cofaz) SA și alții
împotriva
Comisiei Comunităților Europene**

„Ajutor de stat — Regim tarifar practicat în Țările de Jos
pentru furnizarea gazelor naturale — Admisibilitate”

Cauza 169/84

În cauza 169/84,

- (1) **Compagnie française de l'azote (Cofaz) SA**, cu sediul social în Paris,
- (2) **Société CdF Chimie azote et fertilisants SA**, cu sediul social în Toulouse,
- (3) **Société chimique de la Grande Paroisse (SCGP) SA**, cu sediul social în Paris,

reprezentate de Dominique Voillemot, avocat în Baroul din Paris, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul lui Jacques Loesch, 8, rue Zithe,

reclamante,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de către doamna Marie-José Jonczy, membră a Serviciului juridic al acesteia, în calitate de agent, asistată de doamna Nicole Coutrelis, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul lui Manfred Beschel, membru al Serviciului juridic, clădirea Jean Monnet, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect, în această etapă a procedurii, admisibilitatea acțiunii reclamantelor vizând anularea deciziei Comisiei din 17 aprilie 1984 de închidere a procedurii deschise în temeiul articolului 93 alineatul (2) din Tratatul CEE, prin scrisoarea din 4 noiembrie 1983, adresată guvernului olandez, decizie adusă la cunoștința părții reclamante prin scrisoarea Comisiei din data de 24 aprilie 1984.

CURTEA,

compusă din domnia U Everling, președinte de cameră, în calitate de președinte, K. Bahlmann și R. Joliet, președinți de cameră, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, Y. Galmot, C. Kakouris și T. F. O'Higgins, judecători,

avocat general: domnul P. VerLoren van Themaat
grefier: doamna D. Louterman, administrator

¹ Limba de procedură: franceza.

după audierea concluziilor avocatului general în ședința din 16 octombrie 1985,

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Prin cererea depusă la grefa Curții la 2 iulie 1984, Compagnie française de l'azote (Cofaz) SA, Société CdF Chimie azote et fertilisants SA și Société chimique de la Grande Paroisse SA au introdus, în temeiul articolului 173 al doilea paragraf din Tratatul CEE, o acțiune vizând anularea deciziei Comisiei din 17 aprilie 1984, prin care aceasta a închis procedura deschisă în temeiul articolului 93 alineatul (2) din Tratatul CEE împotriva regimului tarifar pentru prețurile la gazele naturale în Țările de Jos, prin scrisoarea din 4 noiembrie 1983, adresată guvernului olandez.

2 Comisia, fără a ridica în mod formal o excepție de inadmisibilitate, în sensul articolului 91 din regulamentul de procedură, a contestat admisibilitatea acțiunii. Curtea, în temeiul articolului 92 alineatul (2), a decis să se pronunțe cu privire la admisibilitatea acțiunii fără a dezbate fondul.

3 Din dosar reiese că, la 1 iunie 1983, Syndicat professionnel de l'industrie des engrais azotés (SPIEA), acționând, printre altele, în numele reclamantelor, a adresat Comisiei o plângere privind aplicarea de către Țările de Jos a unui regim tarifar preferențial în favoarea producătorilor olandezi de îngrășăminte azotate pentru furnizarea de gaze naturale destinate producției de amoniac. Guvernele belgian și francez, precum și o întreprindere germană, au formulat, de asemenea, obiecții adresate Comisiei împotriva acestui regim tarifar preferențial.

4 La 25 octombrie 1983, Comisia a decis deschiderea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din Tratatul CEE împotriva regimului tarifar menționat anterior. Conform Comisiei, regimul de ajutoare respectiv consta într-un sistem prin care guvernul olandez, prin intermediul Gasunie, acorda reduceri speciale producătorilor olandezi de amoniac datorită unei structuri tarifare pe două niveluri, care are ca efect reducerea costului la gazele naturale utilizate ca materie primă de către acești producători. Comisia a informat guvernul olandez cu privire la aceasta prin scrisoarea din 4 noiembrie 1983. Prin comunicarea efectuată, în conformitate cu articolul 93 alineatul (2) din tratat, către părțile interesate și privind o structură tarifară a prețurilor la gazele naturale în Țările de Jos, din data de 1 decembrie 1983 (JO C 327, p. 3), Comisia a invitat părțile respective să își prezinte observațiile.

5 SPIEA a intervenit încă o dată pe lângă Comisie, făcând uz de posibilitatea oferită prin comunicarea menționată anterior și a prezentat observații în scrisoarea din data de 6 ianuarie 1984, confirmându-și plângerea menționată anterior și făcând noi precizări.

6 În paralel cu procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2), Comisia a pus în aplicare procedura prevăzută la articolul 170 din Tratatul CEE, în urma plângerii guvernului francez împotriva aceluiași regim tarifar. În cadrul acestei proceduri, Comisia a emis un aviz motivat la data de 13 martie 1984, prin care aceasta constată că Regatul Țărilor de Jos, acordând, prin intermediul Gasunie, un tarif preferențial pentru furnizarea gazelor naturale producătorilor olandezi de amoniac și de îngrășăminte azotate, nu a respectat obligațiile care îi revin în temeiul articolului 93 din tratat. Prin respectivul aviz motivat, Comisia și-a rezervat poziția cu privire la atitudinea pe care urma să o adopte în legătură cu procedura deschisă în temeiul articolului 93 alineatul (2).

7 Prin nota din data de 28 martie 1984, SPIEA, acționând în numele reclamantelor, s-a adresat din nou Comisiei și a formulat obiecții împotriva regimului tarifar al gazelor naturale, pe care Gasunie îl modificase între timp.

8 Printr-un mesaj telex din 14 aprilie 1984, guvernul olandez i-a adus Comisiei la cunoștință faptul că Gasunie își schimbase din nou, cu efect retroactiv de la 1 noiembrie 1983, structura tarifară industrială, abrogând astfel cele două regimuri tarifare împotriva cărora SPIEA a prezentat obiecții în plângerea din data de 1 iunie 1983 și în observațiile din 6 ianuarie 1984, pe de o parte și în nota din 28 martie 1984, pe de altă parte.

9 Comisia, considerând noul regim tarifar practicat de Gasunie compatibil cu piața comună, a decis, în cursul reuniunii sale din 17 aprilie 1984, să încheie procedura care fusese deschisă în temeiul articolului 93 alineatul (2) din Tratatul CEE împotriva regimului tarifar practicat de Gasunie. Comisia a informat guvernul olandez cu privire la decizia sa prin scrisoarea din data de 18 mai 1984. Reclamantele fuseseră deja informate, prin intermediul SPIEA, printr-o scrisoare din data de 24 aprilie 1984, al cărei conținut este în mare parte similar celui din scrisoarea adresată guvernului olandez.

10 Motivele pentru care Comisia a concluzionat că noul regim tarifar era compatibil cu piața comună sunt, în esență, următoarele: Gasunie eliminase dublul regim tarifar și adăugase la structura sa tarifară industrială internă (respectiv tarifele B-E) un nou tarif, denumit tariful F, în beneficiul principalilor utilizatori industriali stabiliți în Țările de Jos. Pentru a beneficia de acest nou tarif, utilizatorii trebuiau să consume anual cel puțin 600 de milioane de metri cubi de gaze, să opereze 90 % din timp sau mai mult, să accepte întreruperi totale sau parțiale ale livrărilor la discreția Gasunie sau furnizarea de gaze cu putere calorică diferită. Acest nou tarif F făcea parte integrantă din structura internă generală de tarife din Țările de Jos și nu era discriminatoriu la nivel sectorial. Valoarea reducerii acordate întreprinderilor prin noul tarif (în comparație cu tariful E) era chiar mai mică decât valoarea totală a economiilor realizate de Gasunie datorită cantității consumului lor și a altor condiții ale noului regim tarifar, menționate anterior. Prin urmare, noul tarif F se justifica din punct de vedere economic.

11 În urma analizei scrisorii din 24 aprilie 1984, SPIEA a formulat, prin scrisoarea din 22 mai 1984 adresată Comisiei, obiecții cu privire la respectiva decizie de închidere. Aceste obiecții au fost respinse prin scrisorile Comisiei din 26 și 27 iunie 1984.

12 Reclamantele au introdus prezenta acțiune în anulare în temeiul articolului 173 alineatul (2) din Tratatul CEE împotriva deciziei de închidere din 17 aprilie 1984. În cadrul acestei acțiuni, reclamantele susțin că decizia Comisiei este viciată de erori manifeste în aprecierea faptelor inițiale, în special în ceea ce privește evaluarea valorii totale a economiilor realizate de Gasunie datorită condițiilor noului tarif. Conform reclamantelor, noul tarif F nu este altceva decât o încercare de a menține, sub altă formă, regimul tarifar precedent.

13 Comisia consideră că decizia contestată nu le privește în mod individual pe reclamante, în sensul articolului 173 alineatul (2). Deși Comisia nu exclude că, în alte condiții, acțiunea unei întreprinderi care nu este destinată unei decizii care pune capăt unei proceduri de anchetă inițiate în temeiul articolului 93 alineatul (2), poate fi admisibilă, posibilitatea unei acțiuni în speța de față trebuie interpretată în mod restrictiv. Reclamantele nu au calități speciale, care să le diferențieze de orice altă persoană. Nici calitatea de producător de amoniac, nici cea de victimă a unei pretinse discriminări nu sunt suficiente pentru a le individualiza. În orice caz, articolele 92 și 93 din tratat nu conferă niciun drept individual și, prin urmare, o decizie întemeiată pe aceste articole, nu aduce prin nimic atingere poziției juridice a indivizilor. În cele din urmă, reclamantele nu sunt vizate individual, întrucât nu sunt singurii producători de îngrășăminte azotate din Comunitate.

14 Comisia consideră că nici faptul că reclamantele au jucat un rol în declanșarea procedurii administrative nu le individualizează. Rolul lor a fost doar acela de a contribui la informare și nu

poate fi comparabil cu rolul reclamanților într-o procedură în conformitate cu Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962 (JO 13, p. 204) sau cu Regulamentul nr. 3017/79 al Consiliului, din 20 decembrie 1979 (JO L 339, p. 1). Articolele 92-94 nu le recunosc reclamantelor o poziție specifică. Însă chiar dacă li s-ar recunoaște reclamantelor un drept individual de a-i solicita Comisiei să elimine un ajutor pretins incompatibil cu piața comună, aceasta nu ar demonstra în sine interesul acestora de a contesta o decizie care stabilește că un ajutor nu este compatibil cu piața comună. Astfel cum Curtea a recunoscut un efect direct articolului 93 alineatul (3), în așa fel încât acesta stabilește criteriile procedurale pe care instanța națională le poate aplica și creează, în favoarea justițiabililor, drepturi pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze, rezultă că o încălcare a articolului 93 alineatul (3) poate fi sancționată direct de către instanțele naționale. Prin urmare, reclamantelor nu li se neagă orice drept la o cale de atac.

15 În concluzia acestei linii de argumentare, Comisia face trimitere la jurisprudența Curții, conform căreia Comisia deține o mare putere discreționară în ceea ce privește aplicarea articolului 92. Din acesta rezultă, pe de o parte, lipsa unui efect direct al respectivului articol și, pe de altă parte, că numai Comisia este responsabilă de deschiderea unei proceduri în baza articolului 93 alineatul (2).

16 În ceea ce privește întrebarea dacă reclamantele sunt vizate direct de decizia contestată, Comisia subliniază că simpla lor calitate de concurenți ai întreprinderilor beneficiare ale unui pretins ajutor de stat nu constituie o circumstanță specifică care să le permită să susțină că decizia respectivă are repercusiuni asupra poziției lor pe piață. Cu toate acestea, o astfel de circumstanță specifică este necesară, conform jurisprudenței Curții, pentru a iniția o acțiune în temeiul articolului 173. În afară de aceasta, poziția concurențială a reclamantelor este determinată direct de tarifele la gaze aplicate de către furnizor, în speță Gaz de France, și nu de tarifele la gaze aplicate de Gasunie producătorilor olandezi.

17 Dimpotrivă, reclamantele susțin că, de la începutul procedurii până la decizia contestată, obiectul a fost același, respectiv aprecierea unei reduceri acordate anumitor consumatori de gaze naturale în Țările de Jos. Reclamantele consideră că decizia le privește în mod individual, întrucât acestora li se creează un prejudiciu important prin avantajul concurențial acordat concurenților lor olandezi. Pe de altă parte, rolul pe care acestea l-au jucat în declanșarea și în derularea procedurii le individualizează în sensul articolului 173. Comisia însăși a recunoscut acest rol prin faptul că le-a comunicat decizia în cauză. Conform reclamantelor, o întreprindere căreia i se cauzează prejudicii prin acordarea unui ajutor beneficiază de un drept subiectiv, similar celui conferit prin articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului, de a-i solicita Comisiei să se pronunțe cu privire la compatibilitatea ajutorului.

18 Reclamantele susțin, de asemenea, că decizia în cauză le privește direct, pe de o parte pentru că ele sunt victime ale unei denaturări a concurenței și, pe de altă parte, pentru că acest efect prejudiciabil este rezultatul deciziei Comisiei. În măsura în care produsele fabricate de către producătorii olandezi sunt comercializate în Comunitate, decizia aduce atingere poziției reclamantelor pe piață.

19 În opinia reclamantelor, rezultă din jurisprudența recentă a Curții că ar trebui să se ia în considerație principiile care stau la baza articolelor 164 și 173. Prin urmare, absența reglementărilor care garantează reclamantelor drepturi specifice în cursul procedurii administrative nu este un factor decisiv. În afară de aceasta, reclamantele se consideră direct vizate de decizia în cauză, întrucât aceasta a intrat în vigoare imediat și fără a fi pusă în aplicare prin nicio măsură comunitară sau națională.

20 Cu titlu preliminar, este necesar să se observe că, pentru analiza admisibilității acțiunii și fără a se pronunța cu privire la fondul cauzei, trebuie să se plece de la concluziile reclamantelor conform cărora tariful denumit „tarif F”, adăugat de către Gasunie la structura sa tarifară industrială și aplicat gazelor naturale furnizate celor mai importanți utilizatori din Țările de Jos, constituie un ajutor al guvernului olandez, acordat în favoarea a trei producători olandezi de amoniac și de îngrășăminte azotate.

21 Este necesar mai întâi să se reamintească că, în conformitate cu articolul 173 alineatul (2), o persoană fizică sau juridică nu poate formula, în condițiile enunțate la alineatul (1) din articolul respectiv, o acțiune împotriva unei decizii adresate unei alte persoane decât în cazul în care decizia menționată o privește în mod direct și individual. Prin urmare, dreptul reclamantelor de a acționa depinde de răspunsul la întrebarea dacă acestea sunt vizate în mod direct și individual de decizia adresată Guvernului Țărilor de Jos, prin care Comisia a închis procedura inițiată în temeiul articolului 93 alineatul (2) împotriva acestei țări.

22 Dintr-o jurisprudență constantă reiese că persoanele care nu sunt destinatarele unei decizii pot pretinde că aceasta le vizează, în sensul articolului 173 alineatul (2), numai dacă decizia respectivă le aduce atingere din cauza anumitor calități care le sunt specifice sau a unei situații de fapt care le caracterizează în raport cu orice altă persoană și, prin aceasta, le individualizează într-un mod analog cu cel al destinatarului (hotărârea din 15 iulie 1963, Plaumann împotriva Comisiei, 25/62 Rec., p. 199).

23 Mai precis, în ceea ce privește situația de fapt menționată, Curtea a hotărât în mod repetat că, în cazurile în care un regulament acordă întreprinderilor petente garanții procedurale, abilitându-le să solicite din partea Comisiei o constatare de încălcare a normelor comunitare, aceste întreprinderi trebuie să dispună de o cale de acțiune destinată să le protejeze interesele legitime (hotărârile din 25 octombrie 1977, Metro împotriva Comisiei, 26/76, Rec., p. 1875; din 5 octombrie 1983, Fediol împotriva Comisiei, 191/82, Rec., p. 2913; din 11 octombrie 1983, Démo-Studio Schmidt împotriva Comisiei, 210/81, Rec., p. 3045).

24 În acest sens, trebuie reamintit că, în hotărârea din 20 martie 1985 (Timex Corporation împotriva Consiliului și Comisiei, 264/82, Rec., 1985, p. 849), Curtea a precizat că trebuie analizat, în această perspectivă, rolul jucat de întreprindere în cadrul procedurii precontencioase. Aceasta a acceptat ca dovezi care stabilesc că măsura în cauză vizează întreprinderea, în sensul articolului 173 alineatul (2) din tratat, faptul că întreprinderea respectivă s-a aflat la originea plângerii care a dus la deschiderea procedurii de anchetă, faptul că observațiile sale au fost ascultate și faptul că derularea procedurii a fost într-o mare măsură determinată de observațiile sale.

25 Aceleași considerații se aplică întreprinderilor care au jucat un rol comparabil în cadrul procedurii prevăzute la articolul 93 din tratat, în cazul în care, cu toate acestea, poziția lor pe piață este în mod substanțial afectată de măsura de ajutor care face obiectul deciziei contestate. De fapt, articolul 93 alineatul (2) recunoaște, în termeni generali, capacitatea întreprinderilor interesate de a prezenta observații Comisiei, fără a oferi totuși detalii suplimentare.

26 În ceea ce privește poziția reclamantelor în cursul anchetei Comisiei cu privire la acest ajutor, este necesar să se constate că reclamantele au depus, la 1 iunie 1983, o plângere la Comisie, referitoare la regimul tarifar preferențial de care beneficiau producătorii olandezi de îngrășăminte azotate. În plângerea lor, acestea au insistat, în special, cu privire la poziția lor concurențială în raport cu cei trei producători olandezi și cu privire la prejudiciul suferit din cauza ajutorului. În plus, reclamantele au dat curs invitației Comisiei de a-i prezenta acesteia observațiile în temeiul articolului 93 alineatul (2).

27 În ceea ce privește totalitatea factorilor economici de pe piața de îngrășăminte azotate, reclamantele au arătat că, după calculele lor, regimul tarifar preferențial reprezintă un transfer anual de ordinul a 165 de milioane HFL către cei trei producători olandezi de amoniac. Conform reclamantelor, costul gazului natural reprezintă în Franța aproximativ 80% din prețul de cost fabrică al amoniacului care, la rândul său, reprezintă materia primă pentru producția de îngrășăminte azotate. În afară de acestea, reclamantele au susținut că ele se află în raport direct de concurență cu cei trei producători olandezi de îngrășăminte azotate care, între anii 1978 și 1982, au înregistrat exporturi de îngrășăminte azotate în Franța de peste trei ori mai mari și și-au mărit cota de piață între 1980 și 1982 de la 9% la 21%.

28 Nu intră în competența Curții, în faza de analiză a admisibilității, să se pronunțe printr-o hotărâre definitivă cu privire la raporturile de concurență între reclamante și întreprinderile olandeze. Este suficient să se constate că reclamantele au arătat în mod pertinent motivele pentru care decizia Comisiei le poate leza interesele legitime, afectându-le în mod substanțial poziția pe piață.

29 În acest context, nu prezintă importanță, conform Comisiei, faptul că o a patra întreprindere care nu se află în concurență cu reclamantele poate beneficia, de asemenea, de tariful F. Tot în ipoteza unui ajutor în sensul articolului 92, avantajul câștigat dintr-un regim tarifar de către o întreprindere terță care nu se află în concurență cu reclamantele nu diminuează relevanța argumentului că un astfel de regim poate denatura sau amenința să denatureze concurența între celelalte întreprinderi și nu aduce atingere caracterului substanțial al prejudiciului susținut de către reclamante.

30 În ceea ce privește întrebarea dacă reclamantele sunt vizate direct, trebuie să se observe că decizia Comisiei de a încheie procedura nu a diminuat în niciun fel efectele regimului tarifar instituit, chiar dacă procedura solicitată de către reclamante duce la o decizie de abrogare sau de modificare a regimului menționat. Prin urmare, în aceste condiții, trebuie recunoscut faptul că reclamantele sunt direct vizate de către decizia contestată.

31 Prin urmare, măsura contestată constituie, în ceea ce privește reclamantele, o decizie care le vizează direct și în mod individual, în sensul articolului 173 alineatul (2) din tratat.

32 Din aceste motive, acțiunea trebuie declarată admisibilă și procedura trebuie continuată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

33 Este necesar să se amâne pronunțarea cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se prin hotărâre interlocutorie, declară și hotărăște:

(1) Acțiunea este admisibilă.

(2) Amână pronunțarea cu privire la cheltuielile de judecată.

Everling
Koopmans

Bahlmann
Due
Galmot

Joliet
Kakouris

Bosco
O'Higgins

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 28 ianuarie 1986.

Grefier
P. Heim

În calitate de președinte
U. Everling
președinte de cameră